

HUDUDLARDA XOTIN-QIZLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA BARQAROR ISH BILAN BANDLIKNI TA'MINLASH IMKONIYATLARI

Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi

TDIU

mustaqil izlanuvchisi

ORCID: 0009-0003-3444-0960

E-mail: sh.kholiyorova@tsue.uz

Annotatsiya

Mazkur maqolada hududlarda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish orqali barqaror ish bilan bandlikni ta'minlash imkoniyatlari o'rganildi. Tadqiqot inson kapitali, institutsional iqtisodiyot va hududiy rivojlanish nazariyalariga tayandi. Statistika agentligining 2017-2024-yillar ma'lumotlari asosida dinamik, tarkibiy va hududiy qiyosiy tahlil o'tkazildi. Korxonalarda ayol rahbarlar soni 42,4 ming kishidan 65,0 ming kishiga, ya'ni 1,5 barobar oshgani, o'sish sur'ati Surxondaryo, Samarqand va Navoiy viloyatlarida yuqori, Andijon va Sirdaryo viloyatlarida past bo'lgani aniqlandi. Yollanib ishlovchilar orasida ayollar ulushi 38,5 foizdan 41,6 foizga ko'tarildi. Hududiy ixtisoslashuvga moslashtirilgan differensial qo'llab-quvvatlash, dasturlarni natijaga yo'naltirilgan baholash, moliyalashtirishni maslahat va mentorlik xizmatlari bilan birlashtirish hamda hududiy hamkorlik modelini shakllantirish taklif etildi. Barqaror bandlikni tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy yashovchanligi va saqlab qolingani o'rnlari orqali o'lchash asoslandi.

Kalit so'zlar: xotin-qizlar tadbirkorligi, barqaror ish bilan bandlik, hududiy rivojlanish, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, institutsional muhit, moliyaviy resurslar, mehnat bozori

Аннотация

В статье исследованы возможности обеспечения устойчивой занятости через развитие женского предпринимательства в регионах. Исследование опиралось на теории человеческого капитала, институциональной экономики и регионального развития. На основе данных Агентства статистики за 2017-2024 годы проведен динамический, структурный и межрегиональный сравнительный анализ. Установлено, что число женщин-руководителей на предприятиях выросло с 42,4 тыс. до 65,0 тыс. человек, то есть в 1,5 раза, при высоких темпах роста в Сурхандарьинской, Самаркандской и Навоийской областях и низких в Андижанской и Сырдарьинской областях. Доля женщин среди наемных работников повысилась с 38,5 до 41,6 процента. Предложены дифференцированная поддержка с учетом региональной специализации, оценка программ по результатам, сочетание финансирования с консультационными и менторскими услугами и формирование модели регионального партнерства. Обосновано измерение устойчивой занятости через экономическую жизнеспособность субъектов предпринимательства и сохраненные рабочие места.

Ключевые слова: женское предпринимательство, устойчивая занятость, региональное развитие, малый бизнес, частное предпринимательство, институциональная среда, финансовые ресурсы, рынок труда

Abstract

The article examined the opportunities for ensuring sustainable employment through the development of women's entrepreneurship in the regions. The study drew on human capital, institutional economics and regional development theories. Dynamic, structural and inter-regional comparative analyses were carried out using Statistics Agency data for 2017-2024. The number of women managers in enterprises grew from 42.4 thousand to 65.0 thousand persons, or 1.5 times, with high growth rates in Surkhandarya, Samarkand and Navoi regions and low rates in Andijan and Syrdarya regions. The share of women among hired employees rose from 38.5 to 41.6 percent. Differentiated support adapted to regional specialisation, results-based evaluation of programmes, combining finance with advisory and mentoring services, and a regional partnership model were proposed. Measuring sustainable employment through the economic viability of business entities and retained jobs was substantiated.

Keywords: women's entrepreneurship, sustainable employment, regional development, small business, private entrepreneurship, institutional environment, financial resources, labour market

KIRISH

Hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish, aholi daromadlarini oshirish va mehnat bozorida tarkibiy nomutanosibliklarni kamaytirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning muhim vazifalaridan hisoblanadi [19]. Mazkur jarayonda xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini oshirish va ularning tadbirkorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash alohida ahamiyat kasb etadi [18; 20]. Xotin-qizlar tadbirkorligi nafaqat individual daromad manbaini shakllantiradi, balki mahalliy ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va aholi ehtiyojlariga mos iqtisodiy faoliyat turlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi [10]. BMT Taraqqiyot dasturi baholashiga ko'ra, 2024-yilda mamlakatda 2,1 mln ayol tadbirkor faoliyat yuritgan va bu ko'rsatkich 2020-yilga nisbatan yetti barobar oshgan [14].

Xotin-qizlarni tadbirkorlik faoliyatiga jalb etishning o'zi ularning barqaror ish bilan bandligini ta'minlash uchun yetarli emas. Tadbirkorlik subyektlarining bozorda uzoq muddat faoliyat yuritishi, moliyaviy barqarorligi, raqobatbardoshligi va yangi ish o'rinlarini saqlab qolish imkoniyatlari ham muhim hisoblanadi [12]. Demak, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish masalasini hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuvi, mavjud resurslari, mehnat bozori xususiyatlari va institutsional sharoitlari bilan uzviy bog'liq holda o'rganish zarur [7; 14].

Maqolaning maqsadi hududlarda xotin-qizlar tadbirkorligining rivojlanish holatini rasmiy statistika asosida baholash va uni barqaror ish bilan bandlikka aylantirishning tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlarini asoslashdan iborat. Maqsadga erishish uchun nazariy yondashuvlar umumlashtirildi, 2017-2024-yillarda korxonalarda ayol rahbarlar soni va yollanib ishlovchi ayollar ulushi tahlil qilindi hamda hududiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari bo'yicha takliflar ishlab chiqildi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Xotin-qizlar tadbirkorligiga oid ilmiy adabiyotlarda ikki yoʻnalish ajralib turadi. Birinchi yoʻnalish ayol tadbirkorlarni erkaklar bilan taqqoslab, resurslar va oʻsish surʼatlaridagi farqlarni oʻrganadi. H. Ahl bunday taqqoslashlar ayollar tadbirkorligini yetishmovchilik nuqtayi nazaridan talqin qilishini koʻrsatib, institutsional va ijtimoiy kontekstni hisobga oluvchi tadqiqotlarga oʻtishni taklif qilgan [1]. C. Brush, A. de Bruin va F. Welter anʼanaviy “bozor, pul, menejment” omillariga “onalik” va mezo/makro muhit omillarini qoʻshib, gender omilini hisobga oluvchi “5M” modelini ishlab chiqqan [3]. J. Jennings va C. Brush ayollar tadbirkorligi oilaviy hayot bilan chambarchas bogʻliq ekanini va bu holat biznes maqsadlari hamda oʻsish strategiyasini tanlashga taʼsir qilishini asoslagan [9].

Ikkinchi yoʻnalish tadbirkorlikni institutsional muhit bilan bogʻlaydi. D. North fikricha, rasmiy qoidalar va norasmiy cheklovlar iqtisodiy agentlarning tranzaksiya xarajatlari va faoliyat natijalarini belgilaydi [11]. S. Estrin va T. Mickiewicz Global Entrepreneurship Monitor maʼlumotlari asosida davlat sektori kattaroq boʻlgan mamlakatlarda ayollarning tadbirkorlik bilan shugʻullanish ehtimoli pastroq ekanini aniqlagan [4]. M. Minniti 34 mamlakat maʼlumotlarida tadbirkorlikdagi gender tafovuti aholi jon boshiga YaIM darajasi va shaxsiy idrok omillari bilan bogʻliqligini koʻrsatgan [10]. R. Aidis va hammualliflar Litva va Ukraina misolida oʻtish iqtisodiyotidagi ayol tadbirkorlar oʻxshash toʻsiqlarga duch kelishini, biroq ularning tajribasi meros qolgan institutlar va islohotlar surʼatiga qarab farqlanishini qayd etgan [2]. F. Welter tadbirkorlikni biznes, ijtimoiy, makoniy va institutsional kontekstdan ajratmasdan oʻrganishni tavsiya qiladi [15].

Xotin-qizlar tadbirkorligi va barqaror bandlik oʻrtasidagi bogʻliqlikni inson kapitali, institutsional iqtisodiyot hamda hududiy rivojlanish nazariyalari asosida izohlash mumkin [3; 9]. Inson kapitali yondashuvi tadbirkorlik faoliyatining natijadorligini bilim, kasbiy malaka, boshqaruv koʻnikmalari va innovatsion salohiyat bilan bogʻlaydi [10]. Institutsional yondashuv esa tadbirkorlikning rivojlanishiga mulk huquqi kafolatlari, moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati, maʼmuriy tartib-taomillar va davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarining taʼsirini ochib beradi [16]; [17].

Hududiy rivojlanish nuqtayi nazaridan esa tadbirkorlik faoliyatining samaradorligi mahalliy talab, infratuzilma, xomashyo bazasi, transport va logistika imkoniyatlari hamda mahsulotlarni sotish bozorlariga bogʻliq [3; 15]. Demak, barcha hududlarda xotin-qizlar tadbirkorligini bir xil vositalar asosida rivojlantirish kutilgan natijani bermasligi mumkin. Hududning iqtisodiy xususiyatlariga moslashtirilgan mexanizmlarni shakllantirish talab etiladi [5].

Xalqaro tashkilotlar hisobotlarida amaliy jihatlar yoritilgan. OECD tadqiqotlarida ayollar biznesining moliyaviy resurslarga kirishdagi tafovuti va uni qisqartirish vositalari koʻrib chiqilgan [12]; [13], XMT materiallarida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish dasturlari tajribasi umumlantirilgan [6; 8]. Oʻzbekiston boʻyicha XMT va BMT Taraqqiyot dasturi hisobotlari xotin-qizlarning mehnat bozoridagi oʻrni va ayol tadbirkorlar faoliyatiga oid baholashlarni beradi [7]; [14]. Biroq ushbu ishlarda

hududiy farqlar rasmiy statistika asosida yetarlicha o'rganilmagan, maqola shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

METODOLOGIYA

Tadqiqotning axborot bazasini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining SIAT ochiq ma'lumotlar portalidagi ikki ko'rsatkich tashkil etdi: "Korxonalarda ayol rahbarlar soni" (14 ta hudud kesimida, 2017-2024-yillar) [22] va "Korxona va tashkilotlarda yollanib ishlovchi ayollarning ulushi" [23]. Korxonalarda ayol rahbarlar soni xotin-qizlar tadbirkorligi va boshqaruv faolligining bilvosita ko'rsatkichi sifatida olindi. Me'yoriy-huquqiy asos sifatida bandlik va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlashga oid qonun va qarorlar o'rganildi [18-21].

Tahlilda dinamik, tarkibiy va hududiy qiyosiy usullar qo'llanildi. Yillik (zanjirli) o'sish sur'ati quyidagicha hisoblandi:

$$I_t = \frac{Y_t}{Y_{t-1}} \times 100 \quad (1)$$

bu yerda I_t - t-yildagi zanjirli o'sish sur'ati, %; Y_t va Y_{t-1} - joriy va oldingi yildagi ayol rahbarlar soni, kishi. Ko'rsatkich 100 foizdan yuqori bo'lsa, ayol rahbarlar soni oldingi yilga nisbatan oshganini bildiradi.

Hududlar kesimidagi o'zgarish bazis o'sish sur'ati orqali baholandi:

$$B_i = \frac{Y_{i,2024}}{Y_{i,2017}} \times 100 \quad (2)$$

bu yerda B_i - i-hududning 2017-yilga nisbatan bazis o'sish sur'ati, %; $Y_{i,2024}$ va $Y_{i,2017}$ - hududdagi 2024 va 2017-yillardagi ayol rahbarlar soni. Bu ko'rsatkich hududlarni sakkiz yillik o'zgarish bo'yicha bir-biri bilan solishtirishga imkon beradi.

Hududning respublika jamidagi ulushi quyidagi formula bilan aniqlandi:

$$d_i = \frac{Y_i}{Y} \times 100 \quad (3)$$

bu yerda d_i - i-hududning ulushi, %; Y_i - hududdagi, Y - respublika bo'yicha ayol rahbarlar soni. Ulushlar ayol tadbirkorlik faolligining hududlar o'rtasida qanchalik to'planganini ko'rsatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Respublika bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar dinamikasi 1-jadvalda keltirilgan [22]; [23].

1-jadval

O'zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligi va bandligi ko'rsatkichlari dinamikasi¹

Ko'rsatkichlar	Yillar							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Korxonalarda ayol rahbarlar soni, kishi	42 443	47 632	51 495	57 728	58 466	59 359	62 344	65 003
Zanjirli o'sish sur'ati, foizda	-	112,2	108,1	112,1	101,3	101,5	105,0	104,3
Yollanib ishlovchilar orasida ayollar ulushi, foizda	38,5	41,8	42,1	40,9	41,4	41,5	41,7	41,6

¹ Manba: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari [22; 23] asosida muallif hisob-kitobi.

1-jadvalda 2017-2020-yillarda ayol rahbarlar soni yiliga o'rtacha 10,8 foizga oshgan, 2021-yildan keyin o'sish sekinlashib, 2020-2024-yillarda yiliga o'rtacha 3,0 foizni tashkil etgan. Eng past zanjirli o'sish 2021 va 2022-yillarda (101,3 va 101,5 %) kuzatilgan. Yollanib ishlovchilar orasida ayollar ulushi 2018-yilda 41,8 foizga ko'tarilib, keyingi yillarda 41-42 foiz oralig'ida barqaror saqlangan. Demak, xotin-qizlarning mehnat bozoridagi ishtiroki barqarorlashgan, tadbirkorlik va boshqaruv faoliyatidagi o'sish sekinlashgan. Bu holat yangi qo'llab-quvvatlash vositalarini joriy etish zarurligini ko'rsatadi.

Xotin-qizlar tadbirkorligining hududiy holatini (2) va (3) formulalar asosida hisoblangan ko'rsatkichlar orqali kuzatish mumkin [22] (2-jadval).

2-jadval
Hududlar bo'yicha korxonalarda ayol rahbarlar soni, kishi¹

Hududlar	2017-yil	2020-yil	2024-yil	Bazis o'sish sur'ati (2024/2017), foizda	Jamidagi ulushi (2024- yil), foizda
Qoraqalpog'iston Respublikasi	2 684	3 869	4 414	164,5	6,8
Andijon viloyati	2 844	3 435	2 987	105,0	4,6
Buxoro viloyati	2 210	2 868	3 713	168,0	5,7
Jizzax viloyati	1 356	2 153	2 138	157,7	3,3
Qashqadaryo viloyati	2 503	2 692	3 795	151,6	5,8
Navoiy viloyati	1 618	4 425	2 768	171,1	4,3
Namangan viloyati	1 969	2 894	2 576	130,8	4,0
Samarqand viloyati	3 454	4 505	6 062	175,5	9,3
Surxondaryo viloyati	2 059	3 005	3 789	184,0	5,8
Sirdaryo viloyati	1 450	2 522	1 853	127,8	2,9
Toshkent viloyati	5 283	6 887	7 731	146,3	11,9
Farg'ona viloyati	3 170	3 829	4 196	132,4	6,5
Xorazm viloyati	2 387	3 317	3 837	160,7	5,9
Toshkent shahri	9 456	11 327	15 144	160,2	23,3
O'zbekiston Respublikasi	42 443	57 728	65 003	153,2	100,0

2-jadvalda 2017-2024-yillarda korxonalarda ayol rahbarlar soni 42 443 kishidan 65 003 kishiga, ya'ni 1,5 barobarga oshgan. Eng yuqori o'sish Surxondaryo (184,0 %), Samarqand (175,5 %) va Navoiy (171,1 %) viloyatlarida, eng past o'sish Andijon (105,0 %) va Sirdaryo (127,8 %) viloyatlarida qayd etilgan. Navoiy va Sirdaryo viloyatlarida 2020-yildagi cho'qqidan keyin ko'rsatkich pasaygan. Toshkent shahri ayol rahbarlarning 23,3 foizini, Toshkent viloyati 11,9 foizini jamlagan, Sirdaryo va Jizzax viloyatlarining ulushi esa 3 foizdan oshmaydi. Bu holat qo'llab-quvvatlash choralarini hududlarning o'ziga xos sharoitiga moslashtirish zarurligini tasdiqlaydi.

Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish orqali barqaror bandlikni ta'minlash bir-birini to'ldiruvchi bir nechta yo'nalishlarni qamrab oladi.

¹ Manba: O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari [22] asosida muallif hisob-kitobi.

Birinchidan, hududiy iqtisodiy ixtisoslashuvga asoslangan tadbirkorlikni rivojlantirish muhimdir. Qishloq hududlarida qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, oziq-ovqat ishlab chiqarish, hunarmandchilik va mahalliy resurslarga asoslangan xizmatlar istiqbolli yo'nalishlar bo'lishi mumkin [7]. Shahar hududlarida esa raqamli xizmatlar, ta'lim, dizayn, savdo va professional xizmatlar rivojlanishi uchun imkoniyatlar mavjud. Bunda faoliyat turini tanlash mahalliy talab va bozor imkoniyatlarini o'rganish bilan asoslanishi lozim.

Ikkinchidan, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish tadbirkorlik subyektlarining barqarorligini oshirishda muhim o'rin tutadi [13]. Imtiyozli kreditlar va subsidiyalar bilan bir qatorda, moliyaviy savodxonlik, biznes-rejalashtirish, pul oqimlarini boshqarish va investitsion qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish zarur. Moliyaviy ko'makning natijadorligi faqat ajratilgan mablag' miqdori bilan emas, balki korxonaning faoliyatini davom ettirishi, daromad yaratishi va bandlikni saqlab qolishi bilan baholanishi kerak. Bu yo'nalishda 2025-yildan ijobiy kredit tarixiga ega xotin-qizlarga 100 mln so'mgacha garovsiz kredit ajratish tartibi joriy etildi [21].

Uchinchidan, tadbirkorlik infratuzilmasini takomillashtirish barqaror bandlikning muhim shartidir. Biznes-inkubatorlar, maslahat xizmatlari, kasbiy tayyorlash markazlari, elektron savdo platformalari va kooperatsiya tarmoqlari xotin-qizlarning bozorga kirish xarajatlarini kamaytirishi mumkin [6; 8]. Kichik tadbirkorlik subyektlarini yirik korxonalar, mahalliy ishlab chiqaruvchilar va xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar bilan bog'lash ularning mahsulot sotish imkoniyatlarini kengaytiradi.

To'rtinchidan, tadbirkorlik faoliyatini raqamlashtirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish yangi iqtisodiy imkoniyatlarni shakllantiradi. Elektron savdo, raqamli marketing, onlayn to'lovlar va masofaviy xizmatlar hududiy bozor chegaralarini kengaytirishga yordam beradi [12]. Biroq ushbu imkoniyatlardan foydalanish raqamli savodxonlik, internet infratuzilmasi va texnologik vositalardan foydalanish imkoniyatlariga ham bog'liq.

Beshinchidan, tadbirkorlik va oilaviy majburiyatlar o'rtasidagi muvozanatni qo'llab-quvvatlash xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini davom ettirish uchun muhimdir. Bolalarni parvarishlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlari, moslashuvchan mehnat shakllari va tadbirkorlik faoliyatini oilaviy majburiyatlar bilan uyg'unlashtirishga ko'maklashuvchi xizmatlar biznesning uzluksiz faoliyat yuritishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [7]; [17].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hududlarda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish barqaror bandlikni ta'minlash, aholi daromadlarini oshirish va mahalliy iqtisodiy salohiyatdan samarali foydalanishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Biroq ushbu jarayonning natijadorligi moliyaviy ko'mak bilan cheklanmaydi. U hududiy ixtisoslashuv, institutsional muhit, inson kapitali, tadbirkorlik infratuzilmasi, raqamli imkoniyatlar va bozor bilan integratsiyaning o'zaro uyg'unligiga bog'liq.

Tahlil natijalari 2017-2024-yillarda korxonalarda ayol rahbarlar soni 1,5 barobar oshganini, biroq 2021-yildan keyin o'sish sekinlashganini va hududlar o'rtasida

sezilarli farqlar saqlanib qolganini ko'rsatdi. Maqolada ilgari surilgan asosiy ilmiy yondashuv xotin-qizlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashni hududiy xususiyatlarga moslashtirish va uning samaradorligini barqaror bandlik ko'rsatkichlari asosida baholashdan iborat. Mazkur yondashuv tadbirkorlikni rivojlantirish siyosatining natijadorligini oshirish, biznes subyektlarining uzoq muddatli faoliyatini qo'llab-quvvatlash va hududlarda barqaror ish o'rinlarini shakllantirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Yuqoridagi nazariy yondashuvlardan kelib chiqib, hududlarda xotin-qizlar tadbirkorligi orqali barqaror bandlikni ta'minlashning quyidagi tashkiliy-iqtisodiy yo'nalishlarini taklif etish mumkin:

1) hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuvi, mehnat resurslari tarkibi, bozor talabi va tadbirkorlik infratuzilmasini hisobga oluvchi differensial qo'llab-quvvatlash mexanizmini shakllantirish lozim. Bunday yondashuv moliyaviy va tashkiliy resurslarni hududlarning real ehtiyojlariga muvofiq yo'naltirish imkonini beradi;

2) xotin-qizlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash dasturlarini natijaga yo'naltirilgan baholash tizimi bilan uyg'unlashtirish maqsadga muvofiq. Bunda tashkil etilgan biznes subyektlari soni bilan bir qatorda, ularning faoliyat davomiyligi, yaratilgan va saqlab qolingani ish o'rinlari, xodimlar daromadlarining barqarorligi hamda tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy holati hisobga olinishi kerak;

3) tadbirkorlikni moliyalashtirishni maslahat, mentorlik, kasbiy tayyorlash va bozorga chiqish xizmatlari bilan birlashtirish zarur. Bu yondashuv moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish va yangi tashkil etilgan biznes subyektlarining dastlabki faoliyat bosqichida yuzaga keladigan xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi;

4) xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish bo'yicha hududiy hamkorlik modelini shakllantirish taklif etiladi. Mazkur modelda mahalliy davlat organlari, moliya institutlari, kasbiy ta'lim tashkilotlari, biznes uyushmalari va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni muvofiqlashtirish nazarda tutiladi.

Taklif etilayotgan yondashuvning muhim jihati shundaki, barqaror bandlik tadbirkorlik faoliyatining boshlanishi bilan emas, balki uning iqtisodiy jihatdan yashovchanligi va mehnat resurslaridan samarali foydalanishi bilan belgilanadi. Shunga ko'ra, xotin-qizlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini baholashda qisqa muddatli miqdoriy natijalardan tashqari, uzoq muddatli iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik mezonlariga ham ustuvorlik berish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ahl, H. (2006). Why research on women entrepreneurs needs new directions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(5), 595-621. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2006.00138.x>
2. Aidis, R., Welter, F., Smallbone, D., & Isakova, N. (2007). Female entrepreneurship in transition economies: The case of Lithuania and Ukraine. *Feminist Economics*, 13(2), 157-183. <https://doi.org/10.1080/13545700601184831>

3. Brush, C. G., de Bruin, A., & Welter, F. (2009). A gender-aware framework for women's entrepreneurship. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 1(1), 8-24. <https://doi.org/10.1108/17566260910942318>
4. Estrin, S., & Mickiewicz, T. (2011). Institutions and female entrepreneurship. *Small Business Economics*, 37(4), 397-415. <https://doi.org/10.1007/s11187-011-9373-0>
5. Halabisky, D. (2018). Policy brief on women's entrepreneurship. OECD SME and Entrepreneurship Papers. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/dd2d79e7-en>
6. International Labour Organization. (n.d.). The Women's Entrepreneurship Development programme. <https://www.ilo.org/about-ilo/organizational-structure-international-labour-office/ilo-department-sustainable-enterprises-productivity-and-just-transition/womens-entrepreneurship-development-programme>
7. International Labour Organization. (2021). Women and the world of work in Uzbekistan: Towards gender equality and decent work for all. Moscow: ILO. https://www.ilo.org/moscow/information-resources/publications/WCMS_776476/lang--en/index.htm
8. International Labour Organization. (2023). Charting ILO efforts in women's entrepreneurship development with a look to the future. Geneva: ILO. <https://www.ilo.org/resource/report/charting-ilo-efforts-womens-entrepreneurship-development-look-future>
9. Jennings, J. E., & Brush, C. G. (2013). Research on women entrepreneurs: Challenges to (and from) the broader entrepreneurship literature? *Academy of Management Annals*, 7(1), 663-715. <https://doi.org/10.5465/19416520.2013.782190>
10. Minniti, M. (2010). Female entrepreneurship and economic activity. *The European Journal of Development Research*, 22(3), 294-312. <https://doi.org/10.1057/ejdr.2010.18>
11. North, D. C. (1990). Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
12. OECD. (2021). Entrepreneurship policies through a gender lens. OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/71c8f9c9-en>
13. OECD. (2025). Bridging the finance gap for women entrepreneurs. OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/75b52972-en>
14. United Nations Development Programme. (2025). Women's entrepreneurship in Uzbekistan: Assessment and recommendations. Tashkent: UNDP. <https://www.undp.org/uzbekistan/publications/womens-entrepreneurship-uzbekistan-assessment-and-recommendations>
15. Welter, F. (2011). Contextualizing entrepreneurship: Conceptual challenges and ways forward. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(1), 165-184. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00427.x>

16. World Bank. (n.d.). Women, Business and the Law data. <https://wbl.worldbank.org/en/wbl-data>
17. World Bank. (2024). Women, Business and the Law 2024. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2063-2>
18. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-sentabr O'RQ-562-son "Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to'g'risida"gi Qonuni. <https://lex.uz/docs/4494849>
19. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 20-oktabr O'RQ-642-son "Aholi bandligi to'g'risida"gi Qonuni. <https://lex.uz/docs/5055690>
20. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-dekabr PQ-401-son "Oilalarni mustahkamlash va xotin-qizlarning faolligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori. <https://lex.uz/docs/6704819>
21. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 14-mart PQ-103-son "Oila va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. <https://lex.uz/docs/7433397>
22. O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi. (2025). Korxonalarda ayol rahbarlar soni. SIAT ochiq ma'lumotlar portali. <https://siat.stat.uz/data/3818/?lang=uz>
23. O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi. (2025). Korxona va tashkilotlarda yollanib ishlovchi ayollarning ulushi. SIAT ochiq ma'lumotlar portali. <https://siat.stat.uz/data/4178/?lang=uz>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:
Ingliz tili muharriri:
Rus tili muharriri:
Musahhih:
Sahifalovchi va dizaynerlar:

Turobova Hulkar Rustamovna
Oripov Mahmud Ashurovich
Xidirova Gavxar Rustamovna
Qudratov Aziz Dehqonboyevich
Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-YIL, 24-25-SENTABR, MAXSUS-SON, V-VI-SEKSIYALAR

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +99890 5125464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 362/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlaro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**